

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. 6-те вид., Київ: Знання, 2008. 351 с.
2. Матвеев В. В., Гайдаржийська О. М., Орошко В. П. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Young Scientist*. № 2(54). 2018. С. 727–733.
3. Гаманкова О. О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Київ, 2009. 283 с.
4. Журавка О. С. Науково-методичні засади стратегічного розвитку страхового ринку України: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми, 2010. 205 с.
5. Шумелда Я. П. Страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: «Бізон», 2007. 384 с.
6. Шахов В. В. Страхование: учебник для вузов. Москва: Анкил, 2002. 248 с.
7. Козьменко О. В., Козьменко С. М. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми. Університетська книга, 2012. 316 с.
8. Щербаков В. А., Костяева Е. В. Страхование: учебное пособие. Москва: КНОРУС. 2007. 312 с.
9. The World's Biggest Public Companies. Рейтинг Forbes. URL: www.forbes.com/sites/corinnejourney/2017/05/24-the-worlds-largest-public-companies-2017 (дата звернення: 21.03.2023).

Поліщук Н. В.

доктор економічних наук, професор
кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Вступ. Сільське господарство є однією із основних галузей виробничої сфери з підвищеним ризиком діяльності, що, зі свого боку, значно підвищує ризиковість іпотечного кредитування суб'єктів сільського господарства. В умовах воєнного стану господарська діяльність у сільському господарстві України стала ще більш ризикованою, оскільки війна спричинила великі проблеми на початку посівної компанії 2022 року, постала гостра необхідність своєчасного фінансування потреб сільськогосподарських підприємств, які в достатній кількості не мають власних фінансових ресурсів, тому постійно виникає потреба у додаткових джерелах надходження коштів, як-от іпотечні кредити. Особливість іпотечного кредитування сільськогосподарських підприємств обумовлює проблеми у визначенні кількісної та якісної оцінки ризиків, які виникають і зумовлюють зміни у запланованих результатах.

У більшості наукової літератури кредитні ризики досліджуються з позиції банківських установ та установ, що надають кредитні кошти, а з позиції користувачів цей вид ризику майже не досліджується, що доводить необхідність управління ризиками під час залучення іпотечних кредитів з позиції сільськогосподарських підприємств, оскільки саме вони більшою мірою наразі потребують кредитних коштів на сезонні потреби, на відновлення руйнувань сільськогосподарської

інфраструктури тощо. У процесі дослідження фінансової системи необхідно збільшити акцент на управління ризиками та причин їх виникнення.

Метою роботи є обґрунтування необхідності управління ризиками іпотечно-го кредитування сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану.

Основна частина. Управління ризиками іпотечно-го кредитування у сільському господарстві здійснюється у кілька етапів. На першому етапі необхідно ідентифікувати ризики та визначити фактори впливу. Визначальними факторами, які є дуже проблематичними, зумовлюють вплив на організацію сільськогосподарських підприємств, є природно-кліматичні і соціально-економічні фактори. На нашу думку, фактори слід поділити на загальні фактори впливу, а також фактори зі сторони кредитора та зі сторони позичальника.

Сезонність аграрного виробництва зумовлює те, що кредитори (передусім банки) повинні за короткі проміжки часу (посівна і жнива) акумулювати значні обсяги кредитних ресурсів. Водночас основний інтерес банку полягає в тому, щоб зробити рух позикового капіталу максимально рівномірним, що ускладнює процес кредитування АПК, підвищує кредитні ризики, пов'язані з залученням кредитних коштів для сільськогосподарських підприємств, зокрема, іпотечних кредитів.

Отже, кредитні ризики іпотечно-го кредитування у сільському господарстві можна систематизувати в агреговані групи з урахуванням особливостей іпотечно-го кредитування сільськогосподарських підприємств.

Досліджуючи ризики іпотечно-го кредитування сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану, крім ризиків, які безпосередньо пов'язані із господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств, ризиків іпотечно-го кредитування, закордонного досвіду, слід також врахувати ризики надзвичайних ситуацій, які несе війна.

Дослідивши ризики, притаманні господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, умови надання іпотечних кредитів національними банками та закордонний досвід, іпотечно-го кредитування у сільському господарстві, ми сформуували основні агреговані групи кредитних ризиків, до яких належать: фінансові ризики (валютний, процентний, інфляційний та ціновий); ризики, пов'язані з заставою (ризик зниження вартості та/або ліквідності застави і ризик втрати застави); природно-кліматичні ризики (температурні коливання, опади, вітер тощо) та виробничі ризики (ризик втрати врожаю або його частини, ризик зниження продуктивності, технологічний ризик) [1].

До першої групи агрегованих ризиків слід віднести фінансові ризики, що розглядаються не з позиції ризиків, притаманних господарській діяльності сільськогосподарських підприємств, а з можливості втрат під час іпотечно-го кредитування, яке обумовлено більшою мірою некерованістю фінансової системи, зокрема валютними коливаннями, інфляційними процесами тощо.

Оскільки іпотечний кредит та інфляція між собою тісно пов'язані, то іпотечному кредитуванню буде притаманний інфляційний ризик, який полягає в тому, що темпи інфляції будуть перевищувати прогностні показники, тобто гроші в майбутньому знеціняться з погляду реальної купівельної спроможності. Ризик великих темпів інфляції призводить до посилення всіх фінансових ризиків. В умовах воєнного стану інфляційний ризик потрібно розглядати не тільки з погляду знецінення грошових засобів, а й з позиції непередбачуваності інфляції.

До ще однієї групи агрегованих ризиків іпотечного кредитування сільського господарства, на нашу думку, слід віднести ризики надзвичайних ситуацій, які несе війна, зокрема: небезпечні викиди в атмосферу та забруднення довкілля, забруднення води, просідання ґрунтів, замінування тощо.

Для мінімізації ризиків іпотечного кредитування сільськогосподарських підприємств необхідно вчасно приймати обдумані ефективні управлінські рішення. Якісний аналіз системних ризиків іпотечного кредитування полягає у реалізації моделі поетапного управління ризиками іпотечного кредитування у сільському господарстві. Схема управління ризиками іпотечного кредитування у сільському господарстві наведена на рис. 1.

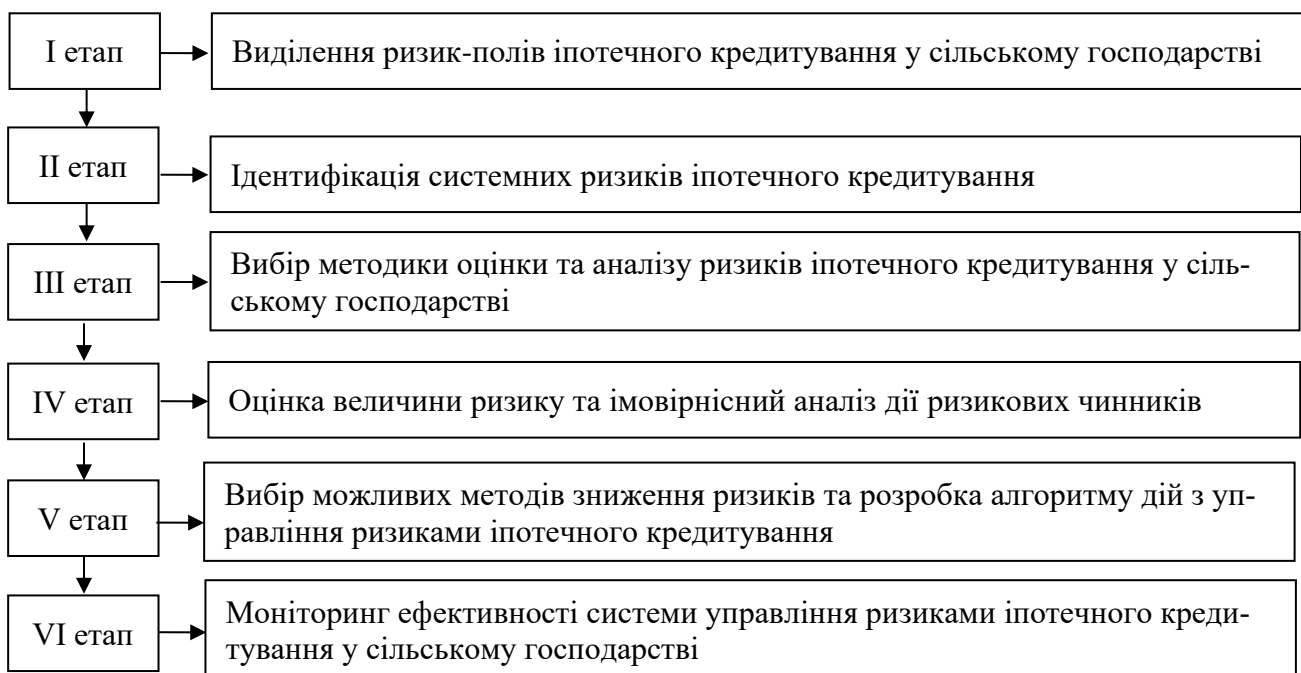

Рисунок 1 – Управління ризиками іпотечного кредитування у сільському господарстві

Джерело: розроблено автором

Слід відмітити, що етапи управління ризиками іпотечного кредитування сільськогосподарських підприємств можуть здійснюватися у зазначеній послідовності, а також – паралельно, можливе повернення до попередніх етапів.

Висновки. До основних засобів зменшення ризиків у сфері іпотечного кредитування за рахунок диверсифікації державного впливу належать:

- поєднання в оптимальному співвідношенні інструмента державного регулювання із застосуванням загальних та специфічних методів;
- надання можливості долучатися до державних програм розвитку аграрної сфери малим та середнім суб'єктам фінансового та реального сектору;
- одночасного здійснення якісних змін в організаційно-правовому полі, спрямованих на пом'якшення інвестиційного клімату у сільському господарстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельнічук Н. О. Ризики іпотечного кредитування та особливості їх прояву в Україні. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32609932.pdf> (дата звернення 18.04.2023).
2. Поліщук Н. В. Оцінювання багатофакторного ризику при залученні іпотечних кредитів сільськогосподарськими підприємствами. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 1(56). С. 59–68.